

Dkt. Michael Harbin, Haki ya Kijamii kwa Watu Wasio na Upendeleo wa Kijamii katika Israeli ya Kale, Sehemu ya 1, Usuli wa Kitamaduni wa Israeli ya Kale

© 2024 Michael Harbin na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Michael Harbin katika mafundisho yake kuhusu Haki ya Kijamii kwa Watu Wasio wa Kijamii katika Israeli ya Kale. Hii ni sehemu ya kwanza, Usuli wa Kitamaduni wa Israeli ya Kale.

Shalom, jina langu ni Michael Harbin. Mimi ni Profesa Mstaafu wa Masomo ya Biblia katika Chuo Kikuu cha Taylor, na historia yangu ilikuwa kwamba nilikuwa katika Jeshi la Wanamaji kwa miaka 28 kabla ya kuhamia kufundisha, lakini baada ya mchakato huo, nilikuwa mwanafunzi wa Agano la Kale.

Ninasita kusema mimi ni msomi, lakini leo, tunaangalia mfululizo wa mihadhara kuhusu Haki ya Kijamii kwa Watu Wasio wa Kijamii katika Israeli ya Kale. Somo la kwanza, sehemu ya kwanza leo, litakuwa Usuli wa Kitamaduni wa Israeli ya Kale.

Biblia inatoa na kutoa kanuni zilizotolewa na Mungu ambazo zinaonekana kuwafaa watu wote katika tamaduni zote wakati wote. Hata hivyo, kanuni nyingi kati ya hizi lazima zitolewe kutoka kwa tamaduni mahususi ambazo zilijikita ndani yake. Tunaposoma Agano la Kale, tunaona utamaduni ambao ni tofauti sana na wetu.

Ni kweli hasa katika suala la vijijini, kilimo, teknolojia ya chini, mwelekeo wa ndani, na mwendo wa polepole. Yetu ni ya mijini, baada ya viwanda, teknolojia ya juu, mwelekeo wa kimataifa, na mwendo wa kasi. Ingawa tunaweza na tunapaswa kujaribu kupata kanuni kutoka kwa utamaduni ambao Mungu aliuumba kwa ajili ya Israeli, tunahitaji kuhakikisha kwamba tunaelewa utamaduni huo.

Kwa mfano, tutaona kwamba maeneo ya vijijini katika Israeli ya Kale yalikuwa tofauti sana na maeneo ya vijijini katika ulimwengu wa kisasa, eneo ninaloishi kaskazini mwa Indiana ya kati. Hii ni kweli hasa kuhusu Torati au Pentateuki, ambapo miongozo ya kitamaduni ya Mungu inapatikana. Ingawa wasomi wanajadili asili ya Pentateuki, wanaonekana kukubaliana kwa ujumla kwamba iliandikwa kwa ajili ya utamaduni uliofungamana na nchi.

Joseph Blenkinsopp anadai kwamba "inamaanisha jamii ya wakulima wa kilimo, jamii ya kilimo." Roland De Vaux anasema kwamba madhumuni ya nyenzo za kisheria yalikuwa kutawala "jamii ya wachungaji na wakulima." Lakini kuna mambo madogo

madogo katika maelezo haya ambayo yanaweza kutukwaza isipokuwa tuchambue asili ya jamii hiyo.

Ningependekeza kwamba eneo moja linalohitaji uchunguzi wa makini ni mahusiano. Katika utafiti huu, tutafuata uelewa wa kitamaduni kwamba kama ilivyowasilishwa katika maandishi, nyenzo katika Pentateuki zinazoelezea jinsi Waisraeli walivyotarajiwa kuhusiani zilitolewa katika Mlima Sinai katika nusu ya mwisho ya kitabu cha Kutoka na katika Mambo ya Walawi au wakati wa safari ya kuingia nchi ya Kanaani katika Hesabu na Kumbukumbu la Torati. Kwa pamoja, nyenzo hizi zilikusudiwa kutoa mwongozo wa hali ya juu kwa taifa kuhusu jinsi walivyopaswa kuishi mara tu watakapokaa katika nchi hiyo.

Hata hivyo, kama inavyoonyeshwa katika kitabu kifuatacho baada ya uhamisho, namaanisha, samahani, baada ya kutatuliwa kwa vitabu vya Agano la Kale, kuna uwezekano kwamba ikiwa taifa lingefuata miongozo ya Mungu, ilifanyika kwa sehemu tu na kwa muda mfupi tu. Bila kujali tarehe ambayo wasomi wanadai maandishi ya Pentateuki, kwa ujumla wanakubaliana kwamba inaelekea kwenye jamii ya shaba ya marehemu. Kwa kuzingatia pengo kubwa la kitamaduni kati ya jamii ya kilimo iliyolima ardhi kwa kutumia zana za shaba na utamaduni wetu wa kisasa wa Magharibi baada ya viwanda, jaribio lolote la kutumia maagizo yaliyomo kwenye nyenzo hiyo kwa ulimwengu wetu wenyewe hukutana na matatizo kadhaa muhimu.

Lengo letu katika uwasilishaji huu ni kuangalia vipengele maalum vya nyenzo hizo changamano zilizomo, ambazo zinashughulikia masuala ya haki ya kijamii yanayohusu makundi matatu ya nje: wajane, yatima, na wageni wanaoishi nje. Kundi ambalo naliita WARA, kifupisho kizuri, huokoa juhudi nyingi. Katika sehemu ya tatu, tutafafanua makundi haya kwa ukaribu zaidi na kutathmini nafasi yao katika utamaduni wa kilimo wa Israeli wa kale pamoja na mambo yao ya kawaida.

Hapa, lazima kwanza tufafanue baadhi ya desturi za kilimo za kipindi hicho cha kihistoria cha kitamaduni ili kuanzisha msingi wa kitamaduni. Ushahidi wa akiolojia unaonyesha kwamba jamii ya kawaida ya wakulima, kama ile ya Wakanaani wa wakati huo na watangulizi wao, ilikuwa karibu, ilikuwa kundi la nyumba zilizojengwa karibu sana, hata kufikia hatua ya kuwa na kuta zinazofanana. Zilikuwa na muundo ambao bado upo leo.

Muundo huu wa kijiji, hasa kuhusiana na uhusiano wa vijiji na ardhi ya kilimo inayoizunguka, ungeathiri sana mahusiano ya kijamii. Ningebishana kwamba kungekuwa na athari kubwa sana kuhusiana na masuala ya haki ya kijamii, na bado cha kushangaza, kwa kiasi kikubwa hupuuzwa na wasomi. Chanzo ambacho nimekiona kuwa cha msaada sana katika kuelewa baadhi ya masuala haya ya kijamii kilikuwa utafiti wa kijiji cha kisasa katika nyanda za juu mashariki mwa Galilaya uliofanywa na mtaalamu wa anthropolojia Richard Antoine wenye kichwa cha kitabu

Arab Village, A Social Structural Study of a Transjordanian Peasant Community, ambacho kilichapishwa mwaka wa 1960.

Kulingana na ripoti ya Antoine, mbinu za kilimo alizoziona zilikuwa sawa sana na zile zinazowasilishwa katika Agano la Kale. Hata hivyo, utafiti wake pia ulikuwa na ufunuo mkubwa kuhusu jinsi muundo wa kijamii na mpangilio wa kimwili wa kijiji ulivyoathiri mahusiano ya kijamii, na hilo litakuwa lengo kuu la utafiti huu, ambao ni haki ya kijamii. Picha hii ya kijiji cha kawaida cha Jordan ambacho hakijatajwa jina ni ile tuliyoipitia katika moja ya safari zangu kwenda Jordan.

Kama inavyoonekana, nyumba za kijiji zilizojengwa kwa ukaribu huishia ghafla pande zote mbili na mashamba, mashamba yasiyo na uzio yakienea pande zote. Huu ndio mpangilio uleule ambao wanaakiolojia wameuona wakati wa kuiga vijiji vya Israeli wakati wa enzi ya shaba ya mwisho. Mambo mawili, nyumba za kijiji zilizofungwa na uwanja usio na uzio husaidia kuelezea vipengele kadhaa vya masuala ya haki ya kijamii ya Agano la Kale.

Hii ni ramani ambayo Antoine aliunda wakati wa utafiti wake wa miaka ya 1960 wa kijiji cha Kafr al- Ma'a huko Jordan , ambacho kiko kama maili nane mashariki mwa Mto Jordan. Kumbuka kwamba kijiji katika utafiti huu ni eneo lote la hashmart , tata sana. Kilichowekwa katikati ni eneo la makazi.

Hiyo ni sehemu hii ndogo yenye giza hapa katikati, na bado eneo lote linaitwa kijiji. Huu ni utambulisho wa kushangaza kutoka kwa mtazamo wa Magharibi. Antoine anamwelezea Kafr al- Ma'a kama mojawapo ya vijiji 200 hivi vinavyokua mfululizo katika wilaya ya Anjouan kaskazini magharibi mwa Transjordan.

Wakati huo, wakati wa utafiti wake, kijiji hiki kilikuwa na idadi ya watu takriban 2,000. Ramani hii inashughulikia sehemu ya mkoa wa Anjouan na ambayo inajumuisha takriban maili za mraba 170 ndani ya eneo la ramani au takriban kilomita za mraba 440. Antoine alitambua takriban vijiji 25 katika eneo hili wakati huo.

Kama Kafr al- Ma'a , kila kijiji kilikuwa eneo kubwa la kijiografia kama tulivyo nalo katika eneo hili lililoanguliwa na kikiwa na kundi la nyumba za nyuklia zinazofanana na mfano kama tulivyokwisha kuona. Kama inavyoonyeshwa kwenye picha hii, katika Kafr al- Ma'a , kijiji cha utafiti wa Antoine kina sehemu mbili. Pembetatu iko juu sehemu ya juu, na kisha, ukanda huu mrefu uko chini.

Kama inavyoonyeshwa katika eneo la makazi, linaishi ndani ya eneo hili la pembetatu, eneo la pembetatu juu ambalo ndilo tunaloliangalia. Kama inavyoonyeshwa katika mchoro unaofuata, sehemu hii ya kaskazini ya kijiji yenye pembetatu takriban ilikuwa na mhimili mrefu wa takriban maili tatu. Mhimili mtambuka, wima, kaskazini-kusini karibu, ni kama maili moja na nusu.

Na kwenye mchoro huu, Antoine anaweka alama kwenye mashamba mbalimbali ya wanakijiji, yaliyopakwa rangi kulingana na koo na vijiji mbalimbali vilivyomiliki kama ilivyoonyeshwa. Kwa hivyo tuna koo na nasaba hizi mbalimbali, kila moja ikiwa na mashamba maalum. Zaidi ya hayo, katikati, unaweza kuona eneo la makazi.

Hiyo ni eneo hili hapa karibu na 13. Kwa hivyo, una eneo hili la makazi katikati ya eneo la bustani katikati ya mashamba. Ndiyo, sehemu iliyobaki ya kijiji imewekwa alama kwenye ramani ya kwanza kama misitu.

Kwa hivyo, tukirudi kwenye ramani ya kwanza haraka sana , chini kulia, unaona imewekwa alama kama misitu, ambapo pengine wangukuwa wakichunga na kukata kuni kwa madhumuni mbalimbali. Inaelezewa, au Antoine aliielezea, kama ukuaji wa pili wa vichaka vya mwaloni wa kijani kibichi. Inaonekana kwamba eneo hilo pia lilitumika kwa malisho.

Ingawa dhana ya eneo kubwa la kijiji ni muhimu kwa kuelewa muktadha kwa madhumuni yetu ya sasa, tutazingatia pembetatu hii ya kaskazini ambayo inajumuisha makazi. Kama ilivyoonyeshwa kwenye mchoro, eneo la makazi lilikuwa sehemu ya Bonde la Al Balad, eneo la 13 hapo kwenye ramani. Kama Antoine alivyoielezea, bonde hili kimsingi lilikuwa la mviringo, lenye kipenyo cha takriban kilomita moja, zaidi ya nusu maili.

Jambo kuu la kuzingatia hapa tunapoangalia hili ni kwamba eneo la kilimo linazunguka eneo la makazi tuliloliona kwenye picha yetu ya kwanza. Kisha, tunapochunguza eneo la makazi, ninapaswa kutambua kwamba hakuweka nyumba zote kwenye mchoro. Zile alizoweka ndizo alizofanya katika chumba chake cha kusomea.

Ramani hii kubwa inaonyesha kwamba Kfer Amah ilizungukwa na mashamba madogo ya bustani ndani na nje ya eneo la makazi. Vipengele vitatu vinapaswa kuzingatiwa. Kwanza, mchoro haujumuishi nyumba zote ambazo tayari nimezitaja.

Pili, eneo la makazi lilikuwa na watu wengi, likiwa na idadi ya watu wapatao 2,000 wanaoishi katika eneo la chini ya sehemu ya kumi ya maili ya mraba. Takriban kaya 270 zilijumuishwa, nyingi zikiwa zinachukua nyumba za chumba kimoja. Tatu, maeneo yenye kivuli kwenye ramani hii yanayozunguka nyumba hizo na baadhi yaliyotawanyika ni maeneo ya bustani ambapo mashamba kulingana na wao yamegawanywa na familia zilizopanuliwa.

Kumbuka kwamba ramani hii, inayoangalia mshale unaoelekea kaskazini, iko upande wa kushoto, kwa hivyo kijiji kimezungushwa kutoka ramani mbili zilizopita. Tukilinganisha picha mbili za mwisho, tunaweza kuona muundo wa kijiji ukizungukwa na bustani, ukizungukwa zaidi na mashamba ya mizeituni, na kisha nje ya hapo

mashamba yako ya nafaka na kisha zaidi ya hapo, misitu. Kama inavyoonekana katika picha inayofuata, ambayo kwa kweli ilipigwa kaskazini mwa Israeli, angalau katika baadhi ya matukio, wakulima walilima kuzunguka miti ya mizeituni, na ninaelewa kwamba hii ni desturi, ingawa niliona ndani ya miongo michache iliyopita, inadaiwa inaanzia kipindi cha Agano la Kale.

Mpangilio huu wa kisasa unaoonyeshwa katika picha hizi zenye kundi la nyumba zilizozungukwa na mashamba ya vijiji unafanana sana na muundo wa kawaida wa kijiji cha Mwisraeli katika kipindi cha mwisho cha shaba cha Israeli. Picha hizi za kuona husaidia msomaji wa Magharibi kuelewa vyema vipengele mbalimbali vya Israeli ya kale. Katika makala yake ya ensaiklopedia, Frank Frick anaonyesha kwamba kijiji, mji, na jiji huwa vinatumika kwa kubadilishana katika fasihi ya akiolojia.

Je, hilo si jambo zuri kwa ufafanuzi? Anadai kwamba tofauti kuu kati ya jiji na kijiji ilikuwa kiwango cha utawala. Hiyo ni kusema, jiji lingezungukwa na vijiji mbalimbali, ambavyo pia huitwa vijiji, na kutumika kudhibiti ziada ya kilimo. Jiji pia kwa kawaida lilikuwa limezungukwa na kuta lakini si lazima kila mara.

Tofauti nyingine inaweza kuwa kwamba idadi ya nasaba zilizojumuishwa ndani ya mipaka yake zingetofautiana kulingana na kama jiji lina zaidi. Kadri utamaduni wa Israeli ulivyoendelea, tutaongeza pia kwamba baadhi huita maeneo ya viwanda. Frick huita sakafu hizi za kupuria mvinyo, na kulikuwa na zingine ambazo tungeweza kuziangalia baadaye .

Ikiwa mfumo huu wa kundi la nyumba zilizozungukwa na mashamba ya wanakijiji ulikuwa pia muundo wa kawaida wa kijiji cha Israeli katika enzi za mwisho za shaba na chuma, yaani, kipindi kilichowasilishwa kama kipindi cha majaji na utawala wa kifalme wa mapema, basi inaonekana kwamba kungekuwa na athari kuhusiana na maisha ya kawaida ya familia, hasa kwa wakulima wa kawaida wa Israeli. Ingawa kumekuwa na tafiti kadhaa zinazohusu familia kwa miaka mingi, kwa ujumla, zililenga familia za kibinafsi badala ya mahusiano magumu zaidi ya kijiji kizima. Inapendekezwa kwamba athari za utamaduni mkubwa wa kijiji zinaonekana wazi na muhimu kwa nyenzo za kibiblia, hasa mambo kama kitabu cha Ruthu.

Ingawa mwandishi wa Ruthu hajulikani, simulizi hilo linawasilishwa kama lilitokea mwishoni mwa kipindi cha waamuzi, na linaonekana kutoa mwangaza wa mfumo wa kilimo wa wakati huo. Ruthu anawasilishwa kama mjane na kama mgeni mkazi. Mwandishi anapofuatilia mchakato wa ukombozi wa Ruthu, anagusia vifungu kadhaa vya haki ya kijamii, ambavyo tutashughulikia katika sehemu ya nne.

Hata hivyo, katika hatua hii, ni lazima tugundue kwamba maandishi pia yanatoa maelezo kadhaa yanayopendekeza kanuni za kijamii zinazoamuliwa na muundo wa jamii. Kwa mfano, Ruthu anapoenda kuokota katika Ruthu 2, mfano wa kijiji kilichozungukwa na mashamba ndio unaoonyesha vyema maandishi. Mara mbili,

Ruthu 2 na 3 zinazungumzia Ruthu akienda shambani, pekee, ambapo wavunaji wanafanya kazi.

Mstari wa 3 unabainisha tena kwamba sehemu ya shamba hilo, tena la umoja, lilikuwa la Boazi. Hii inadokeza kwamba ingawa baadhi ya sehemu za ardhi ya kilimo inayozunguka kijiji hicho ni za watu tofauti, jumla ya ardhi iliyolimwa ilionekana kama jumla ya mali ya jamii. Mstari wa 3 pia unabainisha kwamba Ruthu alipata sehemu ya shamba la Boazi, ambaye alikuwa wa familia ya Elimeleki.

Lugha hii inaonekana kupendekeza umiliki wa maeneo mbalimbali ya ardhi, si ya Boazi tu bali pia ya ukoo wake, ambao ulionekana katika utafiti wa Antoine. Pia inaonyesha kwamba hapakuwa na uzio kati ya mashamba, kama inavyoonekana katika picha hii, hasa katika nyakati za kisasa. Picha hii ilipigwa kaskazini mwa Israeli katika moja ya safari zangu huko, na unaweza kuona mashamba yakiwa yamegawanywa na matuta ya mimea.

Kama wakulima na wavunaji katika Ruthu walikuwa wakifuata miongozo ya sheria ya Musa kama ilivyoonyeshwa katika Mambo ya Walawi 19 :9, walikuwa, wakinukuu, hawavuni hadi pembe ya shamba, bila kunukuu, kama ilivyotafsiriwa na New American Standard. Neno linalotafsiriwa kona halieleweki vizuri. Watafsiri wengine hutumia neno ukingo.

Kwa hivyo, je, ni kona au ukingo mmoja? Au labda ni sehemu ya nje kabisa. Ikiwa wavunaji katika sehemu mbili zinazopakana wangeacha nyuma ya kona, hakungekuwa na uzio ambao mkusanyaji angeweza kufika kwa urahisi, yaani, kupita bila kukusudia kutoka kwenye mabaki ya sehemu moja ya shamba la mtu mmoja na lile la mtu mwingine. Ukosefu wa uzio ni jambo la kushangaza kidogo, kutokana na mawe yanayopatikana kila mahali katika ardhi ya kilimo katika eneo lote.

Hizi zingehitaji kuondolewa ili kuandaa shamba kwa ajili ya kilimo. Luciano Turkowsky anabainisha kuwa wakati wa kuandaa udongo usio na udongo, kwanza, mawe makubwa yangeondolewa ili kuashiria mpaka wa shamba. Mwanzoni, hii inaonyesha uzio wa mawe, kama tunavyoona katika sehemu za nchi yetu, kama vile New England.

Hata hivyo, Kumbukumbu la Torati 19:14 inaonya dhidi ya kusogeza alama ya mpaka, ikidokeza kitu kinachoweza kubadilishwa kwa urahisi zaidi, kama tunavyoona katika picha hii. Hii inazua maswali kuhusu kilichotokea kwa mawe yaliyoondolewa zaidi ya yale yaliyotumika kwa alama za mpaka. Uwezekano mmoja unaweza kuwa kwa nyumba.

Nyingine inaweza kuwa kwamba zilitumika kutengeneza matuta, ingawa uvumbuzi huo huenda ulikuja baadaye. Kipengele kingine cha simulizi la Ruthu ni maelezo ya uwanja wa kupuria katika sura ya tatu. Mambo mawili yanafaa hapa.

Baada ya kupura, nafaka ilihitaji kutenganishwa na nafaka kusafishwa kutoka kwenye makapi. Utaratibu huu kwa kawaida ulifanyika mahali palipoinuka na upepo, kama inavyoonekana katika picha hii ya sakafu ya kupuria katika milima ya kusini mwa Uhispania, ambapo niliishi miaka ya 1970. Katika Israeli, sakafu ya kupuria inaweza kuwa ya kibinafsi au, kama ilivyo kwa Ornani Myebusi ambaye aliuza sakafu yake ya kupuria kwa Daudi baada ya tauni kusimamishwa katika 1 Mambo ya Nyakati 21, au sakafu ya kupuria inaweza kuwa ya pamoja chini ya jukumu la tabaka kubwa la kijamii kama vile ukoo au hata ukoo mzima.

Ingawa vikwazo vya usafiri vinaonyesha kwamba sakafu za kupuria zingekuwa karibu na mashamba yanayozalisha nafaka, mpangilio wa kijiji ulioelezwa hapo juu, pamoja na uzoefu wangu binafsi kote Israeli, vinaweza kupendekeza kwamba eneo la kawaida lingekuwa mbali kidogo na kijiji ili kuruhusu makapi kupeperushwa kutoka kwenye nyumba. Mchakato wa kupuria na madirisha ulikuwa mchakato wa siku kadhaa unaohusisha hatua kadhaa—kwa kawaida, zote zikifanywa kwenye sakafu ya kupuria. Kwa kuzingatia umbali unaohusika, kiasi cha kazi kinachohitajika kwa kupuria, kupuria nafaka, na hitaji linalofuata la kusafirisha nafaka zilizosindikwa kurudi kijijini, inaonekana ilikuwa desturi ya kawaida kulala pamoja kwenye sakafu ya kupuria, kama tunavyoona katika sura ya 3 mistari ya 3 hadi 7 ya Ruthu. Tulibainisha hapo awali jinsi misitu inavyoenea zaidi ya mashamba yaliyolimwa na kupendekeza kwamba eneo hili linaweza kutumika kwa ajili ya kulisha kondoo na mbuzi wa kijiji.

Ikiwa ndivyo, hii itakuwa tofauti na muundo unaojulikana zaidi na wa hivi karibuni wa Bedouin, ambao angalau ni wahamaji kidogo. Mpangilio wa kijiji ulioelezwa hapo juu ungependekeza kwamba maeneo haya ya malisho yangukuwa sehemu za mbali zaidi ndani ya eneo la kijiji, mbali zaidi na sehemu ya makazi, na ni wazi bado ni sehemu ya jamii. Kwa kweli, tafiti kadhaa zinaonyesha kwamba baada ya mavuno, kondoo wangeletwa karibu na kijiji na kuchungwa katika shamba la nafaka lililovunwa, sawa na kondoo katika picha hii iliyopigwa karibu na Ramoth-Gileadi.

Ikiwa ndivyo, ingekuwa na maana kwamba mifugo ingeruhusiwa kubaki katika ardhi ya malisho usiku kucha wakati hali ya hewa ingekuwa nzuri, jambo ambalo linatupa msingi wa kuvutia wa Luka sura ya 2, mistari wa 8, tunapowaona wachungaji mashambani na makundi yao. Ingawa mbali vya kutosha na nyumba kwamba wanyama hawangeweza kupelekwa na kurudishwa mashambani kila siku, bado ingekuwa karibu vya kutosha na nyumba ambazo wachungaji wangeweza kufanya kazi zamu wakirudi nyumbani angalau kwa muda. Kanuni za kijamii za kipindi cha kabla ya utawala wa kifalme zingekuwa mchanganyiko wa karne kadhaa za mila zilizofuatiliwa nyuma hadi kwa Ibrahimu na zaidi na mafundisho ya Torati yaliyotolewa na Mungu hasa huko Sinai na kisha yakamilishwa kupitia mchakato wa makazi uliofanywa chini ya YOSHUA.

Ingawa watu walileta mila na desturi nyingi kutoka Misri, Mungu alipoanzisha taifa jipya, alitoa Torati ili kuiboresha na kuibadilisha kama inavyohitajika ili kusawazisha mila na desturi hizi ili watu wafuate viwango vya Mungu vya haki. Kwa hivyo, kungekuwa na mabadiliko kutoka kwa yale ambayo tamaduni zingine zilikuwa nayo na yale ambayo zilikuwa zimeyakuza. Pia kungekuwa na uvumbuzi.

Kazi yetu hapa si kuchagua ni ipi bali ni kuangalia matokeo ya mwisho kama mfumo uliowekwa na Mungu ambao ungetoa utamaduni wa kijamii katika ulimwengu uliojaa wanadamu walioanguka. Kwa Israeli, matarajio hayo yalikuwa kwamba watakapoingia Kanaani, wangepwanywa si tu na makabila, 12 kati yao, bali na vikundi vidogo na kwamba vikundi hivi vidogo vingeshi katika miji na vijiji na wangetekeleza utawala wa ndani kwa masuala ya kawaida. Idadi ya watu iliyoelezwa katika mchakato wa makazi huenda ilikuwa sawa na kile ambacho vizazi kadhaa vilivyopita vilikuwa vimepitia huko Misri.

Kwa hivyo, Torati ilibadilisha maadili ya kijamii ya taifa ambayo ilitarajiwa kufuata, ikiwezekana kuongeza kiwango cha juu katika suala la kitu kinachoitwa haki ya kijamii. Mfano mmoja unaweza kuwa marufuku ya kuuza ardhi ambayo Mungu aliipa kila familia kama matokeo ya usambazaji baada ya makubaliano. Ingawa nyenzo kama vile tukio kati ya Ahabu na Nabothi zinaonyesha kwamba baadhi ya watu walijaribu kufuata viwango hivyo, ujumbe wa jumla wa kinabii unaonyesha kwamba watu walipuuza kwa kiasi kikubwa.

Idadi ya watu wa makazi hayo ingeathiri pakubwa muundo wa kijamii wa utamaduni, ambapo njia kuu ya usafiri ilikuwa kwa miguu. Mpangilio wa jamii, kama ilivyojadiliwa hapo juu, uliathiri mahusiano ya jamii, desturi za kazi, na umbali kati ya jamii, hata mambo kama vile ndoa. Tutashughulikia suala la ndoa katika Sehemu ya 3. Hapa, tunataka kuangalia jinsi muundo wa kijiji ulivyoathiri kazi na mienendo ya familia.

Mgawanyo wa ardhi. Kwanza, ilikuwa kwa kabila. Kulingana na Yohanna sura ya 13 hadi 21, ardhi hiyo iligawanywa kati ya makabila 12, ambayo hufafanua mipaka kati ya maeneo ya kikabila na pia huorodhesha miji iliyomo ndani ya kila eneo la kikabila pamoja na vijiji vyake au makazi ya nje.

Maandishi hayaelezi mchakato ambao vitengo vidogo, yaani, ukoo au sehemu ya ukoo, vinaweza kugawanywa. Huenda wangepkaa katika jiji, au jinsi familia mbalimbali zilizopanuliwa zingeweza kukaa katika jiji na vijiji vinavyozunguka. Usambazaji huu wa kikanda au wa ndani kupitia koo na familia zilizopanuliwa ungekuwa muhimu zaidi kwa Mwisraeli wa kawaida kila siku kwani hizo zilizalisha mashirika ya kijamii ambayo yaliamua mizigo na faida mara tu Waisraeli walipokaa katika nchi hiyo.

Kwa hivyo, hizi zilitoa msingi wa haki yao ya kijamii. Kwa hivyo, wasiwasi wetu wa sasa ni kutathmini hatua ya mwisho, ambapo wazee wa kijiji au jiji la eneo hilo

hugawanya uwanja wa pamoja, kama ilivyojadiliwa hapo juu, katika kile kinachoweza kuitwa umiliki wa familia za nyuklia. Usambazaji wa kikabila.

Masimulizi ya ushindi yanadai kwamba kila kabila la Israeli lilipewa sehemu ya eneo lote la ardhi ambalo walipaswa kuishi. Kulingana na Yoshua, hili lilifanywa kwa kupiga kura. Hii inaonekana kuwa usemi wa jumla unaoelezea njia zozote mbalimbali zilizotumika kufanya maamuzi ambayo, kutoka kwa mtazamo wa kibinadamu, hayakuwa na upendeleo wowote.

Leo, tuna sarafu za kuzungusha na kuchora majani. Tunaweza kutumia hizo kama mifano. Kwa Israeli, dhana ilikuwa kwamba Mungu ndiye aliyedhibiti matokeo, ingawa yalionekana kuwa ya nasibu.

Kwa sababu Wareubeni, Wagadi, na nusu ya kabila la Manase walikuwa wamechagua nchi upande wa mashariki wa Mto Yordani upande wa kulia hapa, eneo la magharibi liligawanywa katika maeneo kumi, nusu nyingine ya Manase, na makabila tisa yaliyobaki. Bila shaka, Lawi alitawanyika katika sehemu iliyobaki ya nchi. Mgawanyiko wa ardhi umeelezewa katika sehemu ya mwisho ya kitabu cha Yoshua, lakini hatujaambiwa jinsi mgawanyo huo wa ardhi ulivyoamuliwa.

Tunachoambiwa ni kwamba kila kabila lilikuwa na eneo, na lilijumuisha koo zote au familia zilizopanuliwa ambazo zilikuwa katika uhusiano wa karibu. Kitabu cha Yoshua pia kinadai kwamba ardhi iligawanywa katika kura kulingana na ukubwa wa kabila, huku eneo zaidi likilinganishwa na makabila makubwa, Yoshua 14:1 hadi 5. Lakini Yoshua anatoa taarifa chache sana kuhusu mchakato halisi, akizingatia matokeo. Hasa, inatoa orodha kadhaa za miji maalum ndani ya muhtasari wa jumla wa sehemu ya kila kabila, Yoshua 15 hadi 19.

Hata orodha hizo hutofautiana kwa undani kutoka kabila hadi kabila. Yuda ina maelezo mengi. Makabila mengi hayana maelezo.

Ingawa miji hii, pamoja na vijiji vyake, imeorodheshwa, haijaelezewa na, mara nyingi, haijatajwa kwingineko. Jambo muhimu ni kwamba kila kabila lilipewa sehemu yake kulingana na familia zake. Maelekezo ambayo Mungu alimpa Musa katika Hesabu 26 ni kwamba nchi ingegawanywa kulingana na idadi ya majina.

Jambo moja ambalo hupuuzwa ni kwamba, kama andiko linavyoonyesha, familia zote zilizokuwa zimeishi katika nchi hiyo zilikuwa zikitoka katika uzoefu uleule wa miaka 40 wa jangwani ambapo mahitaji yao yalikuwa yameshughulikiwa na Mungu katika kipindi chote. Sasa, kila mtu alikuwa akipewa rasilimali kwa ajili ya mwanzo mpya, lakini ungekuwa mgumu. Kwanza, ingawa kungekuwa na wazee ambao walikuwa wameishi Misri kabla ya Kutoka, kwa kiasi kikubwa wangekuwa watoto walipokuwa Misri, na hawangekuwa na kumbukumbu kubwa ya jinsi ya kulima.

Hata kama wangekumbuka jinsi ya kulima, kilimo nchini Israeli kingekuwa tofauti na kilimo nchini Misri. Nchini Misri, kilimo kilifanywa kwa kutumia umwagiliaji. Nchini Israeli, kitategemea mvua.

Nani alipokea ardhi? Maeneo ya ukoo yaligawanywa kwa ukoo kwa maeneo maalum ya miji na kisha na familia kubwa. Kinadharia, watu binafsi waliopokea ardhi ndani ya familia hizi kubwa walikuwa wazao wa kimwili wa Yakobo, mtu wa tatu kurithi agano ambalo hapo awali lilimpa Ibrahimu ardhi. Kwa kweli, kundi lililotoka Misri kama sehemu ya Kutoka lilikuwa kundi mchanganyiko, kama ilivyoelezwa katika Kutoka 12:38. Kama itakavyoonekana hapa chini, hawa pia walipokea ardhi.

Majina yaliyotajwa, Hesabu 26:53, ni wanaume ambao walikuwa wamehesabiwa katika sensa iliyokamilika hivi punde. Marejeleo yasiyo wazi ya makundi makubwa na makundi madogo katika mstari wa 54 yanawezekana yanarejelea makundi mawili yaliyotajwa katika sensa ya kwanza katika Hesabu 1-2, ambayo ilielekeza sensa hiyo ifanywe na familia zao na kaya za baba zao. Maana ya maneno haya yaliyotafsiriwa kama familia na kaya za baba haijulikani wazi na yanajadiliwa.

Kama tutakavyozungumzia katika sehemu ya pili, tutatumia maneno ukoo na familia iliyopanuliwa kwa makundi makubwa na madogo, yanayoonekana kama hatua za kati kati ya kabila na familia ya nyuklia. Huenda ukoo ulikuwa kitengo kikubwa, ingawa tunatambua kutokuwa na uhakika kadhaa kunakohusika katika kukitambua. Kwa upande mwingine, familia iliyopanuliwa inaonekana kuwa kitengo cha familia chenye vizazi vitatu, ikiwa ni pamoja na babu na bibi, mtoto aliyeolewa, kwa kawaida mwana tunayemfikiria, na kisha wajukuu.

Kizazi kimoja zaidi ya uelewa wetu wa familia ya nyuklia. Hata hivyo, familia hiyo kubwa inaweza kuwa ilijumuisha aina mbalimbali za wazao kutoka kwa mtu ambaye hakuwa hai tena. Hili linaweza kuonekana hata leo katika Mashariki ya Kati.

Katika suala hilo, ikiwa familia kubwa kwa maana hii pana ingekaa katika kijiji, inaweza kujumuisha familia kadhaa kubwa kwa maana ndogo. Zina uhusiano lakini kwa mbali zaidi. Kwa hivyo, tunaingia katika binamu wa pili na wa tatu na zaidi.

Majina maalum yaliyotolewa katika Hesabu Sura ya 1, mstari wa 2 labda ni koo. Jinsi miji hiyo ilivyotajwa katika Yohana 15 hadi 19, ikijumuisha mipaka na miji iliyopewa majina, inaashiria kwamba kura ziligawanya ardhi kwa maeneo maalum, angalau kwa kiwango cha ukoo. Hii ingemaanisha kwamba ukoo fulani ulipewa eneo maalum la jiji, sawa na maelezo ya Antoine ya kijiji, Kafr al- Ma'a , kwa mfano, na inawezekana kwamba koo mbili au zaidi zilipewa mji mmoja au zilielezewa kama zikikaa katika mji huo huo.

Inaonekana kuna uwezekano mkubwa kwamba katika siku zijazo, baadhi ya koo hizi zingekua na kugawanyika. Mgawanyo wa ardhi na kiongozi wa ukoo ndani ya eneo la

jiji huenda ulikuwa hasa kwa kura, lakini pia anaonekana kuwa na chaguo la kuwapa familia maalum ardhi maalum. Ni kiasi gani cha ardhi kilipewa kila familia kubwa kwa maana finyu? Haijulikani.

Kigezo kipi kitakuwa ni kiasi cha ardhi ambacho familia ingeweza kulima kihalisia. Nimehesabu kwingineko kwamba inaonekana kwamba urithi wa kawaida ungekuwa kama ekari tano kwa kila mwanaume mzima. Ingawa ukubwa huu wa shamba unaonekana mdogo kwa viwango vya kisasa vya Magharibi, unaonekana kuendana na kile tunachokijua kuhusu kilimo katika ulimwengu wa kale na hata leo katika maeneo kama vile Mashariki ya Mbali.

Jambo lingine la kuzingatia ni kwamba kwa ujumla inaonekana kudhaniwa kwamba familia zote zilijishughulisha zaidi na kilimo bila mtu yeyote anayeishi mijini kutumia ujuzi maalum zaidi. Kufikia Enzi ya Chuma, ambayo ilianza yapata 1200 KK, Philip King na Lawrence Steger walipendekeza kwamba kulikuwa na wataalamu ambao kazi zao kuu zilikuwa katika ujuzi mbalimbali, ikiwa ni pamoja na wafumaji, wafinyanzi, watengeneza ngozi, na wafua chuma, lakini hiyo ni zaidi ya upeo wa utafiti huu wa sasa. Kama ilivyojengwa upya, kila ukoo ulioorodheshwa katika Hesabu 26 ulipokea eneo kulingana na kura.

Eneo la ukoo lingegawanywa kulingana na nasaba za familia zilizopanuliwa, ikiwezekana zaidi kutoa familia zenye umoja. Hiyo ni kusema, kwa maana fulani, kila mtu kijijini angekuwa na uhusiano na kila mtu mwingine, angalau kama binamu wa mbali. Uhusiano huu ungeonekana kuwa muhimu sana kwa upande wa wajane na yatima, hasa wale wa nje, kwa kuwa wangekuwa na uhusiano na kila mtu mwingine kijijini kwa viwango tofauti.

Kanuni za kijamii. Maandishi ya Biblia hayashughulikii mchakato wa kawaida wa makazi, wala hayatoi taarifa nyingi kuhusu maisha ya kila siku kama ilivyoelezwa tayari. Hata hivyo, mpangilio wa kijiji ambao tumewasilisha unaonyesha athari kadhaa za vitendo ambazo zingeathiri maisha ya kila siku.

Hizi, kwa upande wake, zingeathiri vifungu vya haki ya kijamii, ambavyo tutagundua au kujadili katika Sehemu ya 4. Yafuatayo ni dondoo mahususi ambazo nimezipata au kuzitoa kuhusu maisha ya kila siku na maisha ya familia katika kijiji cha Israeli. Kwanza, jamii zilikuwa na uhusiano na ziliishi kwa karibu sana pamoja. Kwa kuzingatia ukaribu wa nyumba na uhusiano uliopanuliwa, familia zingekuwa zinajua furaha na huzuni za kila mmoja.

Pia inaonekana kwamba kungekuwa na shinikizo kubwa la rika, lakini ilikuwa ana kwa ana, si Facebook. Hilo lingeachiri mahusiano yote ndani ya jamii. Pili, kazi ya kila siku katika uwanja huo.

Safari ya kwenda na kurudi ilikuwa kwa miguu. Kwa hivyo, kuhusu kazi ya kila siku wakati wa kupanda, kutunza mashamba, au kuvuna, mkulima wa kawaida wa Kiisraeli angeacha kundi la nyumba asubuhi na kutembea hadi sehemu fulani ya shamba moja la kawaida alilomiliki. Kwa vitendo, isingewezekana kwamba angerudi nyumbani hadi kazi ya kila siku itakapokamilika asubuhi sana.

Mstari wa pili, mstari wa 14, wafanyakazi walikula chakula cha mchana mahali hapo. Wakati huo huo, siku ambazo hakuwa akifanya kazi shambani, mkulima angekuwa kijijini, labda nyumbani au ameketi langoni. Tatu, sehemu za shamba zina kikomo kulingana na ukubwa kulingana na uwezo.

Je, angeweza kulima, kupanda, na kuvuna shamba kiasi gani? Akifanya kazi kwa mikono, jembe linalovutwa na wanyama, inaonekana kwamba kila mtu anaweza kuwa na sehemu nyingi ambazo angelima au kuvuna kwa tarehe tofauti. Inakadiriwa kuwa sehemu hizi za kibinafsi zinaweza kuwa katika kiwango cha nusu ekari hadi ekari moja kila moja na ukubwa mdogo wa jamii.

Kwa kuwa kila mtu alitembea hadi sehemu yake ya shamba, hii ingeweka kikomo cha vitendo kwa jamii ya kilimo na umbali ambao sehemu halisi ya kilimo ya jamii ya shamba la pamoja ingeweza kupanua kutoka eneo la makazi. Safari ya saa moja inaweza kuwa kiwango cha juu zaidi cha safari ya kila siku, ambayo ina maana kwamba eneo la juu zaidi la kilimo lingekuwa kama maili mbili hadi tatu, ikimaanisha kipenyo cha eneo la kijiji cha kama maili nne hadi sita. Eneo la kilimo la kama maili moja au kidogo kidogo kutoka malango ya jiji labda lingekuwa la vitendo zaidi na la kawaida zaidi.

Nyumba tano za satelaiti. Kama inavyoonyeshwa na Frank Frick, kuna uwezekano kwamba kungekuwa na kundi la vijiji au vijiji vya satelaiti vinavyozunguka jiji fulani. Anapendekeza kwamba kazi kuu ya jiji ilikuwa ni kutoa na kuwekeza ziada ya kilimo na kutoa uongozi wa kijamii.

Hazungumzii kazi ya vijiji sambamba, lakini mfumo uliotengenezwa unaonyesha kwamba inaweza kuwa jumuiya ndogo iliyokusudiwa kutoa usaidizi wa pande zote kwa kundi dogo la wakulima waliotaka kuwa karibu na mashamba yao. Kama muundo huu ungekuwa sahihi, basi inaonekana kwamba, kama ilivyoelezwa chini ya nukta ya pili, eneo lote la kundi fulani la mijini, yaani, jiji na vijiji vyake, lingeweza kuwa na kipenyo cha takriban maili sita au saba, takriban kilomita 10, au eneo la takriban maili za mraba 25 hadi 30, takriban kilomita za mraba 65 hadi 78. Huku tukiangalia jamii kwa ujumla, ardhi kati ya miji labda ililimwa.

Hili lingekuwa eneo ambalo wanyamapori walikuwa wakiishi. Wangeweza kuchukua wanyama wa kulisha huko, lakini sehemu kubwa ya eneo hili ingekuwa haijulikani wazi. Kwa wakati huu, inaonekana kwamba sehemu kubwa yake ilikuwa na misitu

katika aina ya msitu, ambao tunaweza kuuona katika Yoshua 17, 15, anapotoa maelekezo kwa kabila la Efraimu: ukitaka ardhi zaidi, nenda ukauke.

Kalebu ni msambazaji wa mfano. Katika Waamuzi, sura ya 1, mistari ya 14 na 15 inaonyesha kwamba familia kubwa, katika kesi hii, labda kiongozi wa ukoo, ilikuwa na haki ya kutoa sehemu maalum za eneo kwa watu maalum au familia za nyuklia. Katika kesi ya Kalebu, ni binti yake.

Hatutamshtaki kwa upendeleo. Ingawa mfano wa Kalebu unawasilishwa kama sehemu ya ushindi, baadhi ya sehemu za idadi hii tofauti ya sehemu za shamba labda hazikugawanywa kikamilifu mwanzoni. Ikiwa wanagawanya ardhi kulingana na kiasi ambacho wangeweza kushughulikia wakati huo, kuna uwezekano kwamba kungekuwa na baadhi, baada ya kugawanywa, iwe kwa kura au kwa ruzuku, baadhi ya sehemu ambazo hazikuchukuliwa, ambazo zingeweza kugawanywa baadaye.

Hii inaweza kuwa na maana, moja, kuhusu ardhi ya ndege wakati wa miaka ya Sabato, na hiyo ni zaidi ya utafiti huu lakini pia inaweza kuwa na maana kuhusiana na wana wa pili au wa tatu. Tukiendelea na mfumo wa Caleb, sehemu hizo huenda zilitawanyika. Tuliona hili katika mfumo wa Antoine wa jinsi rangi tofauti zinavyochanganyika.

Kulikuwa na baadhi ya maeneo ambayo yalikuwa na rangi sawa au karibu rangi sawa, ilhali mengine yalikuwa yametawanyika kote. Maandishi kuhusu Caleb akiwa na binti yake yanabainisha kwamba ana sehemu ambazo alikuwa amepewa, na anaenda kwa baba yake na kusema, zaidi ya hayo, nipe chemchemi. Haiwezekani chemchemi hizo zilikuwa karibu na shamba alilokuwa nalo, kwa hivyo zilikuwa mahali pengine katika mwelekeo tofauti na kituo cha jamii.

Kusafiri kote Mashariki ya Kati leo kunaonyesha kwamba sehemu ya kawaida ya shamba moja inaweza kuwa katika safu ya nusu hadi ekari moja. Hapa ndipo tunapopata idadi hiyo ya ukubwa. Kama Mwisraeli wa kawaida angekuwa na urithi wa jumla katika safu ya ekari tatu hadi tano, basi kuna uwezekano kwamba sehemu kadhaa zingekuwa katika maeneo tofauti ya shamba.

Pia kuna uwezekano kwamba mazao tofauti yanaweza kuwa yalipandwa pamoja na sehemu tofauti. Kwa mfano, ngano inaweza kuwa katika eneo moja, huku wakulima tofauti wakipanda ngano au shayiri katika eneo lingine. Pia inapendekezwa kwamba sehemu mbalimbali za shamba zinaweza kutofautiana katika uzalishaji, na kuingia katika mambo ya ikolojia ndogo.

Katika hali hii, inawezekana kwa mkulima aliyehitaji kuuza ardhi angeuza sehemu tu ya ardhi hiyo kuelekea mwaka wa Yubilei, sehemu ya kile alichokuwa nacho, kikiwa na athari kuhusiana na mali hizo za Yubilei. Eneo la malisho lilikuwa nje ya mashamba. Sehemu za malisho za ardhi ya jamii hiyo huenda zilikuwa zaidi ya

mashamba yaliyolimwa, na kutokana na umbali zaidi wa makundi ya makazi, inaonekana kwamba makundi ya kondoo na ng'ombe kwa kawaida yangebaki katika malisho yao mchana na usiku walipokuwa wakichunga, ingawa mara mashamba yalipovunwa, huenda yaliletwa karibu zaidi wanyama walipokuwa wakichunga ili kusafisha mabua na kurutubisha shamba kiasili.

Nyumba hazikujumuishwa katika mgawanyo wa ardhi. Ziko katika kituo cha jamii, na zilitengwa na shamba ili kama mtu angekodisha mashamba yake yote kwa sababu ni maskini sana, chini ya sharti la Jubilee, labda bado angekuwa na mahali pa kuishi. Hii inaweza kuelezea hali ya Naomi na Ruthu baada ya kurudi Bethlehemu kutoka Moabu, na wana nyumba ambayo wanaweza kuhamia.

Ningependekeza kwamba kuna uwezekano mkubwa kwamba nyumba ya Elimeleki ndiyo aliyomiliki bado, ingawa inaonekana alikodisha mashamba hayo ili aende Moabu wakati wa njaa. Ardhi ilibaki katika familia. Maandiko ya Biblia yanaweka kiwango kwamba ardhi iliyorithiwa, ambayo inaweza kudokeza kuhusu baadhi ya maeneo hayo mengine, ardhi isingeweza kuuzwa lakini ingepitishwa kutoka kwa baba hadi kwa mwanawe.

Hii haionekani kuzuia kugawanya shamba kati ya wana wawili. Ingawa sheria inasema kwamba mwana mkubwa angepata sehemu maradufu, haimaanishi shamba lote. Sehemu mpya ziligawanywa.

Sasa, hili lina shaka, lakini inaonekana kwamba wakati mwingine wana wa pili wanaweza kupewa sehemu mpya za shamba ambazo hazijawahi kusambazwa hapo awali. Nilibainisha hapo awali kwamba kikomo cha kiasi cha ardhi ambacho familia ilipewa wakati wa usambazaji wa awali kilikuwa kiasi cha ardhi ambacho mkulima angeweza kusindika au kushughulikia. Kwa hivyo, basi kuna uwezekano kwamba sehemu za shamba ambazo hazikulimwa hapo awali, labda zile ambazo hazikuhitajika sana, kwa ujumla tunaweza kusema mbali zaidi, hii ingeruhusu hali katika vizazi vijavyo ambapo mwana mdogo anaweza kuanzisha familia mpya na kupewa shamba jipya, kwa mfano.

Tutajadili ukubwa wa familia baadaye. Kama vile mwenye shamba alivyozeeka, kama kauli mbiu ya King na Steger inavyosema, ardhi ilipitishwa kutoka kizazi hadi kizazi, na watu wa kizazi cha zamani, ambao huenda walikuwa wajane, wangeishi na wana wao walioolewa. Katika muktadha huo, wangesaidiwa katika uzee wao na watoto wazima, ingawa kuna uwezekano kwamba mradi tu wangeweza, wangetoa kazi kwa familia.

Matokeo haya mahususi ni muhimu zaidi katika suala la msingi kwa wajane, ambao tutaushughulikia katika sehemu ya pili na ya tatu. YOSHUA anataja kila mara idadi ya miji na vijiji vyake. Ingawa imependekezwa kwamba miji na vijiji vilitofautishwa kwa sababu miji ilikuwa na kuta na vijiji havikuwa hivyo, kama ilivyoelezwa hapo juu, hii haikuwa hivyo kila wakati, ingawa inawezekana ilikuwa kawaida.

Muhimu zaidi, mfumo huu unaonyesha jinsi vijiji vya kibiblia vingetumika kama jumuiya za satelaiti, ambazo ziliwawezesha wakulima kuishi ndani ya umbali unaofaa wa kila siku kutoka sehemu yao ya shamba, angalau wakati wa amani. Kwa hivyo, nyanja za ushawishi wa jiji zingejumuisha idadi ya vijiji hivi vidogo au vijiji vinavyozunguka katikati ya jiji kubwa. Kama miji ingezungukwa na kuta kweli, basi wakati wa machafuko, wakulima hawa wangeweza kukimbilia huko kwa ajili ya ulinzi.

Hata hivyo, kazi ya msingi zaidi ya jiji inaonekana kuwa kwamba vituo hivi vikubwa vya watu vilitoa maeneo ya maendeleo ya kibiashara ambapo mafundi stadi na mafundi wangeweza kuanzisha maduka na kuzingatia kazi zisizo za kilimo, na hizi zingekuwa ishara za utamaduni unaokomaa na mgumu. Kama ilivyoelezwa, tafiti za awali zimetoa picha nzuri ya maisha katika Israeli ya kale, zikizingatia familia na makazi ya watu binafsi. Katika sehemu ya kwanza ya utafiti huu, tumepanua picha hiyo ili kutoa ufahamu fulani kuhusu jinsi familia inavyoweza kufaa ndani ya utamaduni wa kijiji au jiji la eneo hilo.

Picha hii iliyopanuliwa inaweza kupendekeza kwamba familia kubwa ilitarajiwa kutoa msaada kwa wengine ndani ya ukoo wa familia. Hii inazua maswali kadhaa kuhusu haki ya kijamii, ambayo tutayachunguza katika sehemu inayofuata, ikiwa ni pamoja na jinsi vifungu vilivyoainishwa katika Torati vinavyotumika hasa kwa mjane. Ingawa msisitizo upo katika kesi ya mjane, yatima anaingiaje katika picha hiyo? Swali la mgeni mkazi linaloweza kujadiliwa zaidi ni hili. Zaidi ya hayo, kutokana na hali tofauti zinazozunguka makundi haya matatu, kwa nini hushughulikiwa mara kwa mara kwa pamoja kama kitu kimoja katika maneno haya ya haki ya kijamii? Ni kwa picha hii na maswali haya akilini kwamba katika sehemu ya tatu, tutatathmini, au tuseme sehemu ya pili, tutatathmini kile kilichounda kila moja ya makundi haya matatu ya watu wasio na msimamo wa kijamii na jinsi vifungu vya haki ya kijamii vinavyoweza kutumika kwao.

Lakini kwanza, katika sehemu ya pili, tutaangalia dhana ya haki ya kijamii na kulinganisha uelewa wetu wa haki ya kijamii na ule wa Agano la Kale. Asante.

Huyu ni Dkt. Michael Harbin katika mafundisho yake kuhusu Haki ya Jamii kwa Watu Wasio wa Kijamii katika Israeli ya Kale. Hii ni sehemu ya kwanza, Usuli wa Utamaduni wa Israeli ya Kale.